

ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหาร
จัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ :
ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง
The Crisis Management Leadership and Disaster
Mitigation Water Management Strategy For the
Modern Human Security : A Case Study of The
Provinces in The Flood-Plane Areas of Central
Thailand

กาญจนาชนิษฐา เอกแสงศรี*
Kanchanitha Aeksaengsee

* นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบเข้มข้นกับกลุ่มผู้นำและผู้บริหารระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น รวมถึงผู้นำชุมชน และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบในเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครนายก ในแง่ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ ยุทธศาสตร์ในการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ และความมั่นคงของมนุษย์ โดยเจาะลึกถึงความพยายามในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ ในด้านระเบียบวิธีวิจัยนั้น การศึกษาได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 34 คน จากสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้นำนักบริหาร ผู้แทนกลุ่มผู้นำจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคราชการ ภาคการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ภาคนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้นำตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ได้ทำการแจกแบบสอบถามเพิ่มเติมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 1,459 คน ในพื้นที่จังหวัดภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครนายก โดยสรุปว่า การบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย นอกจากเรื่องภาวะผู้นำและการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วการสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย และการเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย เป็นเรื่องที่จำเป็น ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการน้ำควรจัดทำอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือกลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีการใช้ประโยชน์หรือได้รับผลกระทบจากการใช้น้ำร่วมกัน ควรสร้างหรือจัดหาพื้นที่เพื่อรองรับปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น ทั้งการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ สระ คลองส่งน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงที่เราสามารถบริหารจัดการน้ำได้มากขึ้น เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ :ภาวะผู้นำ, การบริหารภาวะวิกฤติ และ การจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ

Abstract

The main purpose of this research is to study the crisis management leadership of the leading government personnels, volunteers and committed community leaders in the implementation of water management strategy, in the attempt at handling and reducing disastrous flood damages, especially in the provinces of Lopburi, Phra Nakorn Sri Ayuthaya, and Nakorn Nayok, certainly with the aspiring aim to achieve the administrative success in modern human security in times of seasonal flood crises. Methodologically speaking, the study employs both the qualitative and quantitative researches. In conclusion, with respect to the strategic water management in flood crises and in the attempts to control the disaster mitigation amidst the panicking 'life and death' village scenarios, the best strategy for the strategic water management leadership, while facing the panicking and destabilize flood traumas, is to handle the unruly situations with wisdom, intelligence and physical know-how, in accordance with the global tactics and technical maximization. In addition, psychological preparations on the part of the officials, the volunteers and the villagers alike, have to be pro-actively undertaken in order to cultivate the stakeholders to have the proper mindset and the physical readiness for supreme encounter in dangerous flood catastrophes. Finally, it is compulsory for them to concern more on the matter of human security and social safety net, together with cultivating strong engagement on civic participation and new public management.

Keywords : The Leadership, Crisis Management and Disaster Mitigation
Water Management

บทนำ

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภัยพิบัติทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ได้สร้างความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนในทุกภูมิภาคทั่วโลกและมีแนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่มีความถี่ และความรุนแรงเพิ่มขึ้น สร้างมหันตภัยและความเดือดร้อนให้แก่ชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วโลกเป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นสร้างความเสียหายให้กับชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมากศาลซึ่งจากงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ เห็นพ้องกันว่าหากมีการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแล้ว

การเกิดอุทกภัยเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุจากธรรมชาติ และจากการกระทำของมนุษย์ทำให้ปัญหามีความรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น เช่น การตัดไม้ทำลายป่าทำให้อัตราน้ำหลากสูงสุดเพิ่มมากขึ้นและไหลมาเร็วขึ้นเป็นการเพิ่มความรุนแรงของน้ำในการทำลาย และยังเป็นสาเหตุของดินถล่มด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ดินถูกชะล้างให้ไหลลงมาตกตะกอนในท้องน้ำ ทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมเฉียบพลัน มีผลกระทบรุนแรงต่อประชาชนที่อาศัยในเขตป่าและที่ลาดชันต่อเนื่อง การเกิดฝนตกหนักเฉพาะจุด หรือจากพายุจร และสภาพของพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม หรือได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล จากที่มนุษย์เป็นส่วนที่ไปเร่งให้เกิดความรุนแรง และขยายพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมขังและน้ำหลากดินถล่มรุนแรง และเพิ่มพื้นที่มากขึ้น การขยายเขตเมืองลุกล้ำเข้าไปในพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วม ซึ่งเป็นแหล่งเก็บน้ำธรรมชาติเพื่อไม่ให้ไปท่วมที่อื่น ดังนั้น เมื่อน้ำล้นตลิ่งก็จะเข้าไปท่วมบริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมมาก่อน การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานกีดขวางทางน้ำ เช่น ถนน ทางรถไฟ เป็นต้น รวมถึงการออกแบบสะพาน ท่อลอดถนน ฝายทดน้ำ ประตูระบายน้ำ ถนนน้ำล้น และอาคารระบายน้ำอื่น ๆ ไม่เพียงพอต่อการระบายน้ำหลาก การก่อสร้างทำคันกันน้ำ เพื่อป้องกันพื้นที่ชุมชน ทำให้ลดพื้นที่เก็บกักน้ำหลาก ส่งผลกระทบทำให้อัตราน้ำหลากเพิ่มมากขึ้น และไหลมาเร็วขึ้น รวมทั้งมีระดับน้ำหลากสูงขึ้น

การแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยจะต้องมุ่งเน้นการป้องกันพื้นที่ชุมชน พื้นที่เศรษฐกิจและบรรเทาความเสียหายในพื้นที่อื่น ๆ ให้อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้เน้นมาตรการ การใช้ที่ดินและผังเมือง เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาขยายตัวเพิ่มขึ้น การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม การศึกษาการใช้พื้นที่เกษตรรับน้ำนอง รวมทั้งการใช้มาตรการด้านไม่ใช้สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ

สำหรับประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ เนื่องจากชุมชนยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการภัย ในขณะที่การบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนทิศทางการเดิมที่เน้นเรื่องการบรรเทาภัยและการกู้ภัย ไปสู่การลดผลกระทบและเตรียมความพร้อม การปรับเปลี่ยนแนวคิดดังกล่าว จึงนำไปสู่การปฏิบัติการเชิงรุก ซึ่งจะต้องปฏิบัติการอย่างครบวงจร โดยเน้นการป้องกันและการลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อม ทั้งนี้ เพื่อลดความสูญเสียที่เกิดจากภัยพิบัติให้เหลือน้อยที่สุด เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าจำนวนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางภาครัฐมีจำนวนจำกัด ในขณะที่มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการทำงานของภาคประชาชน ส่งเสริมให้คนในแต่ละชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนในการบริหารจัดการชุมชนของตน วิธีการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปัจจุบันจึงเน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของภาวะผู้นำในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดสาธารณภัยด้านน้ำในจังหวัดเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 34 ราย ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ ด้านยุทธศาสตร์และด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มภาคการเมืองระดับชาติ จำนวน 8 ราย
- 2) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 7 ราย
- 3) กลุ่มภาคราชการ จำนวน 9 ราย
- 4) กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย
- 5) กลุ่มธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน นักวิชาการ องค์กรอิสระและผู้นำทางศาสนา จำนวน 7 ราย

เพื่อการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยคำถามจะเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญ และองค์ประกอบของผู้นำ/ภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้ศึกษาวิจัยสร้างขึ้นมาเอง ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า จำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล ประกอบกับการใช้วิธีตีความเพื่ออธิบายความเชื่อมโยงของประเด็นหลักและประเด็นย่อย ที่อยู่ในข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ระหว่างความหมายของข้อมูลและความรู้ทางทฤษฎีของผู้วิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ในจังหวัดลพบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครนายก จำนวน 1,459 ราย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดการสุ่มของเครจซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 354 คน แล้วจึงทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดโดยการใช้อัตราส่วนแบบสุ่มตัวอย่าง และนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เชิงปริมาณ ได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ 2 ด้าน คือ

1) ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อความความเหมาะสม ของปริมาณข้อความ ความชัดเจนของภาษาและนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและด้านภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา รวม = 0.90

2) ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและได้รับการปรับปรุงแล้วไปหาค่าความเที่ยงโดยไปทดลอง (Try Out) กับผู้สนับสนุนการบริหารของกระทรวงมหาดไทย จำนวน 40 คน โดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha Coefficiency เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องเที่ยงตรงมากที่สุด ได้ค่าความเชื่อมั่น = .9073

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งเนื้อหา ทฤษฎี เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่รวบรวมได้ ทุกประเภทมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ มาอธิบายเชิงพรรณนาโดยใช้หลักตรรกวิทยาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบประเด็นคุณลักษณะสำคัญและองค์ประกอบของผู้นำ หรือภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติของจังหวัด ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทย ดังนี้

ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือการเลือกตั้งหรือการยกย่องจากกลุ่มให้ทำหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำ เช่น การชี้แนะ สั่งการ และช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มีการเขียนชื่อผู้นำแตกต่างกันออกไปตามลักษณะงานและองค์การที่อยู่

ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการอันววยการ โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดตามให้คนร่วมใจกันทำงานเป็นทีมและบางครั้งก็ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตาม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ หรือการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรการจัดตั้งองค์กร เพื่อรับผิดชอบในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมความพร้อมรับมือและการฟื้นฟูบูรณะ ระบบการบริหารจัดการมักจะเริ่มจากกระบวนการวางแผนการจัดโครงสร้าง การประสานงานและร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน ในการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งคน เครื่องมือ งบประมาณ ระบบปฏิบัติงาน เช่น การติดต่อสื่อสาร แผนการอพยพ ฯลฯ เพื่อรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีความกล้าในการตัดสินใจ และกล้ารับผิดชอบต่อการดำเนินการ
- 2) เป็นผู้ที่มีบารมีมีภาวะผู้นำสูงมีความสามารถในการนำที่คนศรัทธา เชื่อถือและพร้อมจะทำตามที่บุคคลผู้นั้นสั่งการหรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง มีความเด็ดขาดและสามารถใช้คนให้เหมาะสมกับงาน
- 3) มีวิสัยทัศน์ มีภูมิรู้ เป็นคนที่รอบรู้เรียนรู้เรื่องราว หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ ทำให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- 4) มีความสามารถในการได้รับ หรือสามารถแสวงหาข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจสั่งการ หรือปัญหาการสถานการณ์ใด ๆ ได้
- 5) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน มีพรรคพวกมาก และสามารถระดมความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการภาคเอกชนและประชาชนได้

ทั้งนี้ ผู้นำในภาวะวิกฤติ อาจเป็นผู้นำตามที่ระเบียบกฎหมายที่กำหนด หรือผู้นำตามธรรมชาติของสถานการณ์นั้น ๆ ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มี

คุณลักษณะโดดเด่นที่คนในสถานการณ์นั้น ๆ ศรีธาเชื่อถือและพร้อมจะทำตามทีบุคคลผู้นั้นสั่งการ หรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ที่พบว่า ควรพัฒนาจัดการเรื่องการบริหารจัดการน้ำ และการใช้ที่ดินอย่างเป็นระบบ ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาคราชการ เอกชนและองค์กรประชาสังคม ควรมีการประชุมประชาคมร่วมกันในการกำหนดกรอบทิศทางจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำและการใช้น้ำ ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดินและผังเมือง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันต่อไป เพราะปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาที่สร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ แนวโน้ม และการกำหนดกรอบทิศทางในการบริหารจัดการภัยด้านน้ำของจังหวัดลพบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครนายก พบว่า จากสภาพพื้นที่ทางธรรมชาติที่เป็นพื้นที่เชิงเขา พื้นที่ทางไหลผ่านของน้ำหรือมีลักษณะเป็นแอ่งรองรับน้ำ ทำให้เกิดอุทกภัยซ้ำซากเป็นประจำเกือบทุกปี แต่ความรุนแรงของสถานการณ์อุทกภัยจะรุนแรงมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกต่อเนื่องในช่วงเวลานั้นและปริมาณน้ำจากที่อื่นที่ไหลมาสะสม

การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการระวังป้องกันภัยส่งเสริมวัฒนธรรมเรื่องความปลอดภัย การเสริมสร้างจิตสำนึกความปลอดภัย และการส่งเสริมเรื่องจิตสำนึกสาธารณะให้แต่ละบุคคลตระหนักในเรื่องภัยและมีจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลป้องกันและบรรเทาภัยให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ปลุกฝังจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อลดหรือบรรเทาสภาวะโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่อความถี่ในการเกิด และความรุนแรงของภัยพิบัติต่าง ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ แบ่งเป็น ระดับ

1) ระดับนโยบาย

1.1) การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณสุขด้านน้ำ เป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพราะภาวะโลกร้อนทำให้สถานการณ์สาธารณสุขมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและความถี่เพิ่มมากขึ้น

1.2) ควรสร้างเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่รัฐในทุกระดับ และพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัคร

1.3) วางยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงาน/โครงการการพัฒนาด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขควบคู่ไปกับการสร้างและรักษาสมดุลของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ

2) ระดับปฏิบัติการ

2.1) ทบทวนยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงาน/โครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการสาธารณสุข เน้นเรื่องการป้องกันและลดผลกระทบ การจัดเตรียมและหาวิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดสาธารณสุขที่จะช่วยลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนของเอกชน และของรัฐ

2.2) จัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านน้ำให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชน มูลนิธิ เครือข่ายอาสาสมัครต่าง ๆ โดยเน้นหนักใน 4 เรื่อง ดังนี้

2.2.1) การป้องกันเพื่อลดความสูญเสีย พัฒนาระบบเตือนภัยจากระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ การจัดระบบการสื่อสารทั้งระบบการสื่อสารหลัก ระบบการสื่อสารรอง และระบบการสื่อสารสำรอง การพัฒนาบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.2.2) การสร้างความพร้อมของชุมชนให้มีความรู้ตระหนักและมีจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยชุมชนสามารถบริหารจัดการสาธารณภัยได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง ก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะมาให้ความช่วยเหลือ

2.2.3) การมีส่วนร่วม โดยทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม มูลนิธิ อาสาสมัคร และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัยในทุกขั้นตอนอย่างบูรณาการ

2.2.4) ความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการสาธารณภัย โดยให้ความสำคัญกับระบบบัญชาการเหตุการณ์ให้มีเอกภาพไม่มีการแทรกแซงจากทุกฝ่าย

2.3) การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบ เน้นการสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการและความชัดเจนในวิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ทั้งในระดับประเทศระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยกำหนดผู้รับผิดชอบหลักที่มีอำนาจสั่งการครอบคลุมทุกหน่วยงานในพื้นที่

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

เกษม จันทร์แก้ว. 2551. **หลักการจัดการลุ่มน้ำ**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. 2527. **ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. เอกสารการสอนชุดวิชา**

พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิตย์ สัมมาพันธ์. 2546. **ภาวะผู้นำ: พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ**.

กรุงเทพฯ: ยูเคชั่น.

วิเชียร ฝอยพิกุล. 2550. **การจัดการข้อมูลพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์**.

นครราชสีมา: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.